



حوزه هنری بوشهر

تشیع و مقاومت بوشهر

مهدی حیدری

پدیدآورنده: حیدری، مهدی

عنوان: تشیع و مقاومت بوشهر

تکرار نام پدیدآور: مهدی حیدری

مشخصات نشر: قم، مطبعه خرد، ۱۳۹۵

مشخصات قاهره: ۲۶۲ ص: نمونه

شابکه: ۹۷۸-۶۰۰-۸۱۰۳-۲۶-۴

وضعیت فهرست نویسی: فیا

موضوع: شیعه - ایران - بوشهر - تاریخ

موضوع: شیعه و سیاست - بوشهر

موضوع: انقلاب مشروطه، ۱۳۲۴-۱۳۲۷ ق

شماره: خزانه آرمان تبلیغات اسلامی، حوزه هنری بوشهر

رده بندی: ۱۳۹۵: ۵ / ح ۹ / ۲۳۹ BP

رده بندی دیوید: ۵۳ / ۲

شماره کتابشناسی: ۶۷۸۶۲

بوشهر، میدان قدس، پلاک ۱۳، سعادت دلواری،

مستدوق پستی: ۷۵۱۳۵-۴۹-۱ حوزه هنری بوشهر

تلفن: ۲۴۰۸۳۳-۳۳۳۳۳۳ - ۳۱۰۲۹۵۵۱

www.artbushehr.ir



انتشارات تسبیح خرد

تبشيع و مقاومت بوشهر

مهدی حیدری

مدیر دانشنامه: سید محمد حسین سیدزاده
دبیر دانشنامه: سیدقاسم یاحسینی
دبیر اجرایی و ناظر دانشنامه: فرید میرشکار
طرح جلد: مجید میرزایی
صفحه آرایی: منی عموری
ویراستار: افسانه کرمی ثابت
لایتنوگرافی و چاپ: ترام اسکندر / زیتون
چاپ اول: ۱۳۹۵
شمارگان: ۱۵۰۰ نسخه

نشانی انتشارات:
قم، خیابان صفاییه، کوچه ۳۲،
کوچه کمره‌ای، پلاک ۹۶
تلفن: ۳۷۸۳۲۱۹۸ - ۰۲۵
دورنگار: ۳۷۷۳۵۶۷۲

فهرست

- ۹ مقدمه‌ی حوزه هنری بوشهر
- ۱۱ مقدمه
- ۱۵ فصل اول چارچوب نظری
- ۱۷ اهمیت فرهنگ
- ۲۰ تعریف فرهنگ
- ۲۴ ویژگی‌های فرهنگ
- ۲۶ هنجارها
- ۲۷ ارزش‌ها
- ۲۸ نمادها
- ۲۹ معنا
- ۳۰ تعریف فرهنگ سیاسی
- ۳۳ انواع فرهنگ سیاسی
- ۳۵ جامعه‌پذیری سیاسی
- ۳۶ عوامل مؤثر بر رفتار و کنش‌های فردی و اجتماعی
- ۳۷ دیدگاه مبتنی بر فرهنگ
- ۳۸ تاثیر فرهنگ سیاسی دینی بر رفتار سیاسی
- ۴۲ فرهنگ سیاسی منفعل و بازدارنده
- ۴۲ فرهنگ سیاسی فعال و ستیزه‌جو
- ۴۳ فرهنگ سیاسی شیعه
- ۴۷ عناصر فرهنگ سیاسی شیعه

۷۸ صفا
۷۹ الاموال
۸۰ الحداد
۸۱ الجهاد
۸۲ التوبة
۸۳ التوکل
۸۴ التواضع
۸۵ التواضع
۸۶ التواضع
۸۷ التواضع
۸۸ التواضع
۸۹ التواضع
۹۰ التواضع
۹۱ التواضع
۹۲ التواضع
۹۳ التواضع
۹۴ التواضع
۹۵ التواضع
۹۶ التواضع
۹۷ التواضع
۹۸ التواضع
۹۹ التواضع
۱۰۰ التواضع

۱۲۱	مقدمه
۱۲۲	فصل اول
۱۲۳	فصل دوم
۱۲۴	فصل سوم
۱۲۵	فصل چهارم
۱۲۶	فصل پنجم
۱۲۷	فصل ششم
۱۲۸	فصل هفتم
۱۲۹	فصل هشتم
۱۳۰	فصل نهم
۱۳۱	فصل دهم
۱۳۲	فصل یازدهم
۱۳۳	فصل بیستم
۱۳۴	فصل بیست و یکم
۱۳۵	فصل بیست و دوم
۱۳۶	فصل بیست و سوم
۱۳۷	فصل بیست و چهارم
۱۳۸	فصل بیست و پنجم
۱۳۹	فصل بیست و ششم
۱۴۰	فصل بیست و هفتم
۱۴۱	فصل بیست و هشتم
۱۴۲	فصل بیست و نهم
۱۴۳	فصل سی و یکم
۱۴۴	فصل سی و دوم
۱۴۵	فصل سی و سوم
۱۴۶	فصل سی و چهارم
۱۴۷	فصل سی و پنجم
۱۴۸	فصل سی و ششم
۱۴۹	فصل سی و هفتم
۱۵۰	فصل سی و هشتم
۱۵۱	فصل سی و نهم
۱۵۲	فصل سی و دهم
۱۵۳	فصل سی و یازدهم
۱۵۴	فصل سی و دوازدهم
۱۵۵	فصل سی و سیزدهم
۱۵۶	فصل سی و چهاردهم
۱۵۷	فصل سی و پنجاهم
۱۵۸	فصل سی و شصتم
۱۵۹	فصل سی و هفتادم
۱۶۰	فصل سی و هشتم
۱۶۱	فصل سی و نهم
۱۶۲	فصل سی و دهم
۱۶۳	فصل سی و یازدهم
۱۶۴	فصل سی و دوازدهم
۱۶۵	فصل سی و سیزدهم
۱۶۶	فصل سی و چهاردهم
۱۶۷	فصل سی و پنجاهم
۱۶۸	فصل سی و شصتم
۱۶۹	فصل سی و هفتادم
۱۷۰	فصل سی و هشتم
۱۷۱	فصل سی و نهم
۱۷۲	فصل سی و دهم
۱۷۳	فصل سی و یازدهم
۱۷۴	فصل سی و دوازدهم
۱۷۵	فصل سی و سیزدهم
۱۷۶	فصل سی و چهاردهم
۱۷۷	فصل سی و پنجاهم
۱۷۸	فصل سی و شصتم
۱۷۹	فصل سی و هفتادم
۱۸۰	فصل سی و هشتم
۱۸۱	فصل سی و نهم
۱۸۲	فصل سی و دهم
۱۸۳	فصل سی و یازدهم
۱۸۴	فصل سی و دوازدهم
۱۸۵	فصل سی و سیزدهم
۱۸۶	فصل سی و چهاردهم
۱۸۷	فصل سی و پنجاهم
۱۸۸	فصل سی و شصتم
۱۸۹	فصل سی و هفتادم
۱۹۰	فصل سی و هشتم
۱۹۱	فصل سی و نهم
۱۹۲	فصل سی و دهم
۱۹۳	فصل سی و یازدهم
۱۹۴	فصل سی و دوازدهم
۱۹۵	فصل سی و سیزدهم
۱۹۶	فصل سی و چهاردهم
۱۹۷	فصل سی و پنجاهم
۱۹۸	فصل سی و شصتم
۱۹۹	فصل سی و هفتادم
۲۰۰	فصل سی و هشتم

مقدمه‌ی حوزه هنری بوشهر

استان بوشهر یکی از مراکز تاریخی و باستانی ایران در کرانه‌های شمالی خلیج فارس به شمار می‌رود. این ناحیه از ایران زمین، قدمتی به درازای تاریخ دارد. بوشهر همواره مهد علم و ادب و تعلیم و تعلم بوده است. کتابخانه‌ها و مراکز علمی شهر «بان» دانشگاه «سینیز»، مدارس علمی بندر «سیراف»، کتیبه‌های میخی و بقایای محراب دوری لیان در «سبزآباد» و «ریشهر»، بقایای کاخ‌ها و کتیبه‌های هخامنشی، مهمی‌ترین اسناد این تاریخ پرفراز و نشیب است. معماری کم‌نظیر، اعتقادات مذهبی مردم، حضور ادیان مختلف، وجود نخستین آثار حمل و نقل هوایی و ریلی، وجود اولین چاپخانه‌ها، باشگاه‌ها ورزش‌های نوین، حضور نمایندگی‌های سیاسی و تأسیس اولین مدارس و مراکز آموزشی از قبیل مدرسه‌ی سعادت از نشانه‌های تاریخ این بالندگی و شکوفایی این کهن دیار است. در مجموعه‌ی «دانشنامه‌ی استان بوشهر» که توسط حوزه‌ی هنری استان درده‌ها جلد منتشر می‌شود، کوشش شده تا همه گونه اطلاعات و آگاهی‌های تاریخی، هنری، فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، رجالی و مذهبی مربوط به استان بوشهر در قالب تکنگاری‌های علمی و روشمند، گردآوری، تجزیه و تحلیل و نوشته یا ترجمه شود. امید است با انتشار کامل این مجموعه، دانش‌آموزان، دانشجویان و دیگر علاقه‌مندان، منبع

و مأخذ قابل اطمینانی درباره‌ی شهر و دیارشان به دست آورند. از آقای سید قاسم یا حسینی نویسنده و پژوهشگر بوشهری که دبیری علمی این دانشنامه را عهده‌دار شدند و دیگر نویسندگان و پژوهشگرانی که با این طرح صمیمانه همکاری می‌کنند، تشکر و سپاسگزاری می‌نمایم.

سید محمدحسین سید زاده

رئیس حوزه‌ی هنری استان بوشهر

www.ketab.ir

استان بوشهر که در جنوب ایران و در حاشیه خلیج فارس قرار دارد، در دوره قاجار مهم ترین بندر ایران در خلیج فارس و دریای عمان بوده است. با استناد به اسناد و مدارک تاریخی، مردم بوشهر در دوره قاجار و در زمان مشروطه و بخش صر استبداد صغیر به رهبری علماء علیه استبداد و خودکامگی مومنانی شاه قاجار قیام نمودند و بوشهر در تصرف ملیون و آزادی خواهان قرار گرفت.

همچنین در جنگ جهانی اول به غم اعلام بی طرفی ایران، با هجوم ارتش انگلستان به جنوب ایران و به رهبری بوشهر، برای سومین بار مردم وطن خواه و شجاع این خطه از میهن با فتوای علماء به مبارزه با آن ها پرداختند و در راه دفاع از تمامیت ارضی و اسلامیت ایران جان فانی نمودند.

به قول نهرو^۱ گذشته همواره با ماست و آنچه ما هستیم و داریم نتیجه ای از گذشته می باشد. ما محصولات گذشته هستیم، اگر گذشته را درک نکنیم و به صورت چیزی زنده در درونمان محسوس نباشد، حال را نمی توانیم نخواهیم کرد، زیرا زندگی عبارت است از ترکیب گذشته با حال و ادامه آن به سوی آینده، گذشته، حال و آینده. به شکلی پیوسته و جدایی ناپذیر از یکدیگر باهم پیوند دارند، پس مردگان بر زندگان حکومت می کنند (امیدی، ۱۳۸۷، ص ۷۰).

رفتار انسان از عوامل مختلفی ناشی می‌شود که یک عنصر مهم و تعیین‌کننده رفتار، فرهنگ است. در نتیجه می‌توان گفت که رفتار سیاسی نیز در چارچوب فرهنگ سیاسی شکل می‌گیرد. فرهنگ از اجزاء و عناصر مختلفی تشکیل می‌شود که دین و مذهب جزء مهم و مؤثر آن می‌باشد، بنابراین تحولات هر جامعه‌ای به شدت متأثر از اندیشه‌ها و اعتقادات حاکم بر آن جامعه هستند. به همین دلیل، به نظر می‌رسد برای بررسی تحولات اجتماعی، سیاسی و تاریخی جامعه، پیروان هر دین و مکتبی باید در درجه اول به ویژگی‌های آن دین و مکتب و نیز به استنباط و طرز تلقی پیروان از دین و مکتبشان توجه داشت. زیرا افق بر اساس اعتقادات و باورهایشان، تاریخ و جامعه خود را می‌سازند (مسجد جامع، ۱۳۶۱، ص ۴۴).

پس از شناخت اعتقادات و باورهای تشکیل‌دهنده هر دین و مکتب که اجزاء فرهنگ سیاسی پیروان آن را به وجود می‌آورند، می‌توان مشخص کرد که این فرهنگ سیاسی چگونه بر رفتار و رفتار سیاسی تأثیر می‌گذارد.

بی‌تردید فرهنگ سیاسی حاکم بر هر جامعه متأثر از گذشته‌ی تاریخی آن است. هیچ جامعه‌ای نمی‌تواند بدون تأثیرپذیری از گذشته خود ادامه حیات دهد و همیشه عناصری از گذشته به‌تناوب چگونگی روند تحول اجتماعی در زمان حال جوامع وجود دارند و حیات عمل اجتماع را مشروط می‌سازد (رضا قلی، ۱۳۷۷، ص ۲۱).

از آنجائی که انسان، چه در مسائل علمی و چه در مسائل اجتماعی، از آن جهت که یک موجود متفکر است، استدلال می‌کند و در استدلال‌های خودخواه ناخواه بر برخی اصول و مبادی تکیه می‌نماید و با تکیه به همان

اصول و مبادی است که استنتاج می‌نماید و قضاوت می‌کند. تفاوت منطق‌ها و طرز تفکرها در همان اصول و مبادی اولیه است که در استدلال‌ها و استنتاج‌ها به کار می‌رود؛ به این بستگی دارد که چه نوع اصول و مبادی نقطه اتکا و پایه استدلال و استنتاج قرار گرفته باشد. اینجاست که تفکرات و استنتاجات متفاوت می‌گردند (مطهری، ۱۳۷۹، ص ۱۲۴).

اما در این کتاب، در جستجوی نقش و تأثیر فرهنگ سیاسی تشیع در مبارزات مردم را در دوران نهضت مشروطیت و جنگ جهانی اول هستیم و جهت انجام آن به شناخت عناصر فرهنگ سیاسی می‌پردازیم. پس از آن عملکرد، نخبگان این منطقه را در دوران مذکور بررسی می‌نماییم و در پایان سهم و نقش فرهنگ سیاسی تشیع را در تحرک و پویایی مبارزان و مجاهدان آن دوره تحلیل و تبیین می‌نماییم.

ذکر این نکته ضروری است که فرهنگ سیاسی از یک کلیت واحد و منسجم برخوردار نبوده و فرهنگ‌ها مجموعه‌هایی متنوع از باورها و پندارها هستند که در هر دورانی بخشی از این باورها پندارها به‌عنوان محور، تمام فرهنگ را تحت تأثیر قرار می‌دهد و منشأ حرکت و رفتار مردم می‌شود (علم، ۱۳۸۷، ص ۶۳). امیدواریم که این پژوهش در جهت شناخت عناصر مهم که پویایی و حرکت مردم در زمان حال را باعث می‌گردد، مؤثر واقع شود و زمینه‌ساز تحقیقات بیشتر و تکمیلی قرار گیرد.

در پایان از استاد فرزانه جناب آقای دکتر آل غفور که با نکته‌های دلاویز و گفته‌های بلند، صحیفه‌های سخن را علم پرور نموده و همواره راهنما و راه گشای نگارنده در اتمام و اکمال پایان‌نامه بوده تقدیر و تشکر شایسته می‌نمایم

و همچنین از استاد فاضل و اندیشمند بوشهر جناب آقای دکتر مشایخی به عنوان استاد مشاور که همواره نگارنده را مورد لطف و محبت خود قرار داده‌اند و با کرامتی چون خورشید، سرزمین دل را روشنی بخشیدند کمال تشکر دارم. و تشکر از همسر من که سایه مهربانی اش سایه‌سار زندگی ام می‌باشد او که اسوه صبر و تحمل بوده و مشکلات مسیر را برایم تسهیل نمود.

مهدی حیدری

بندر بوشهر

مستان ۱۳۹۴